



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Ezechielis Spanhemii Dissertationes De Praestantia Et Usu Numismatum Antiquorum

Spanheim, Ezechiel

Amstelodami, 1671

Circa Nummos Seleucidarum & Lagidarum cum variis Cognominibus  
Nicatoris, Nicephori, Soteris, Epiphanis, Cerauni, Dionysi. Aliqui primum è  
selectis Nummis eruti. Item de Cognomine ΘΕΟΥ seu Dei & Deae ...

**urn:nbn:de:hbz:466:1-12878**

quemque tandem evaserit, nihil adtinet hic operose  
 disquirere. Id certe non heri primum aut hodie recep-  
 tum, satis liquet ex Artemidoro, apud quem desti-  
 nato cuidam proco, & ex Ariete cui insidebat lapsa,  
 futuræ mox conjugis adulterium portendi auguratur  
 nonnemo his verbis, ὅτι ἡ γυνὴ σε προέδοσ' ἢ τὸ ΛΕΓΟ-  
 ΜΕΝΟΝ ΚΕΡΑΤΑ ἀπὸ ΠΟΙΗΣΕΙ. *Quod Uxor tua ma-*  
*chabitur.* & QUOD DICI SOLET CORNUA tibi Lib. II. O-  
 FACIET. Quæ postrema satis indicant id vulgatum neirocrit.  
*σκόμματα*, jam ante Artemidori ætatem proverbii loco cap. II.  
 invaluisse. Ut non mirum sit, sequutis postea sæculis,  
 Andronicum Comnenum Imperatorem, Cornua in  
 infelicium maritorum ludibrium suspendere solitum,  
 quorum toros adulterio fœdarat, ut liquet ex Niceta,  
 & jam vidit in originibus patriis vir ingenio & erudi-  
 tione insignis Ægidius Menagius. Immo id in He-  
 bræorum Apologis jam olim exstare, tradentem video  
 Drusium; ut qui nempe haberet uxorem adulteram, Ad Exod.  
 illi vulgo adfingerent duo cornua, quod rursus in Quæ- XXXIV.  
 stionibus Hebræicis ita explicat; *Ceterum reperimus e-*  
*tiam secundum priorem sensum in libro Ebræo, qui Masal* v. 29.  
*Cadmoni vocatur cap. 26. עַד פְּנוּ קָרְן quod significat cutem* Lib. I.  
*faciei cornutam, de eo cui uxor adultera erat. Et de Cor-* quæst. I.  
 nutis Veterum Nummis hætenus in eorum gratiam,  
 qui meam de illis sententiam aliquoties efflagitarunt;  
 quibus dum satisfactum cupio, liceat mihi adaptare  
 hoc ingeniosissimi Nafonis, quamquam alio respi-  
 ciens, votum,

— & nondum cornua sumpsit

*Nec mihi sumendi causa sit ulla velim.*

Equidem nec à Diis solum & Heroibus Natales aut In-  
 signia, sed NOMINA etiam ac APPELLATIONES De variis  
 Cognomini-  
 bus successo-  
 rum Ale-  
 xandri.

Neque enim Jovis illa vel Herculis cognatione contenti, ni Deorum etiam titulos & honores aperte invaderent. Unde perstringit alicubi Dio Chrysofostomus, illam eorundem in adoptandis Nominibus vanitatem, qua *Ceraunos* seu *Fulmina*, *Aquilas*, *Poliorectas*, immo *Deos* quoque, inepte non minus ac impie se ipsos nuncuparunt. Tales utique adhuc hodie in antiquis nummis adparent Ptolemæi, Seleuci, Antiochi, Demetrii, Tryphones, aliique, non solum cum splendidis Nicatoris, Nicephori, Magni, Eusebis, Evergetis, Philopatoris, Eupatoris, Philometoris, Philadelphii, Autocratoris etiam seu Imperatoris Cognominibus; verum etiam cum ambitiosa, Soteris, Epiphaniis, Cerauni, Dionysi, Theopatoris, Dei quoque citra ullas ambages appellatione. Ita quidem ut iis maxime occurrunt insigniti, qui magis in Deum sacrilegi, aut in proximos impii, aut in socios perfidi exstiterent, aut alias cladibus magis quam victoriis nobilitati leguntur. Quæ recepta tamen in Oriente inanis & superba titulorum nomenclatio, ad posteros quoque eorum aut hæredes transit; ut adhuc hodie obvia in iisdem oris exempla fatis superque arguunt. Diversus vero à Dione Chrysofostomo Sophista Libanius, qui eadem cognomena jure desumpta à patriis Syriæ Regibus alicubi contendit, & inde de præclaris singulorum moribus faciendum judicium secure pronuntiat. Ut jam in hunc censum non referam, minus decoras, aut alias à Regionibus quibus imperitabant, deductas appellationes, Physiconis, Auletis, Lathuri, Hieracis, Sedetis, Zebennis, Cyziceni, quas insuper eorundem Alexandri Hæredum Nummi exhibent. Illud vero vel bene.

In Antiochico.

beneficium vel commodum adfert ampla illa Cognominum id genus supellex in Numismatibus antiquis adhuc frequens, ut confusos vulgo inter se Antiochos, aliosque barbaros Reges distinguere, aut illustres eorum appellationes, de quibus silent ferme Auctores, ex iisdem deprehendere liceat.

ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ quidem nomen, SELEUCO in Nummis antiquis tributum occurrit, quos ad illum vulgo referunt Antiquarii, à quo SELEUCIDARUM incepit series & regnum; & quod illi à victoriis potius, quam à Nicatore casu inditum refert <sup>a</sup> Appianus. At intercedere illud videtur, quod Epiphanis cognomen eodem Nummi præferant, scilicet ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ; quale demum ab uno ex Seleuci hujus successoribus Antiochis primo usurpatum innuere videtur idem Appianus, & de quo Epiphanis nomine paullo infra. Nicatoris quidem cognomen primus intulit SELEUCUS, Regum post Alexandrum maximus, auctore Arriano, cui mortuo Templum *Nicatorium*, tanquam Heroi exstructum tradunt iidem veteres. Firmat id præclare Strabo, qui scribit Antiochenfes, Seleucum Nicatorum ut Heroa coluisse, & in Casio monte apud Seleuciam festum ei diem egisse. Quo respexisse etiam Hesychium obiter observo, Νικάτωρ ἦρωσ ὃν ἔπρωσι τινὲς, ubi perperam antea *Nicanor* legebatur, errore in scriptis & editis veterum libris familiari. Nec audiendus est proinde illustris Scaliger, qui observata hac nominis varietate, Nicanorem tuetur auctoritate Nummorum, in quibus ΣΕΛΕΥΚΟΥ ΝΙΚΑΝΟΡΟΣ, (à Goltzio scilicet deceptus) Nicatorum vero dialecto Macedonica dici demum existimat. Non semel, ut obiter hoc dicam, alienis oculis virum incomparabilem num-

De Cognominibus  
Nicatoris; Nicatoris, &c.  
in variis Nummis.

In Syriacis.

Lib. vii. p. 406.

Lib. xv. l.

Animad. ad Euseb. p. 128.

nummos veteres inspexisse deprehendo, quorum alias fidei & auctoritati plurimum solet & merito quidem, tribuere. Ita ut vel unum hoc adferam, forte mihi dum hæc scriberem oblatum; nummum citat in iisdem Eusebianis, COL. JUL. AUG. PEL. BER. scilicet, *Colonia, Julia, Augusta, Pella, Berytus*; Ubi cur Pella vocetur Berytus, dicit se non magis scire, quam quare Berytus Beroë. At facile poterat prius illi dubium eximi. Nummi enim illius inscriptio, COL. JUL. AUG. FEL. BER. seu *Colonia Julia Augusta Felix Berytus*; quod jam olim notarat Plinius, *Berytus Colonia, quæ Felix Julia appellatur*. Sicut rursus videas in aliis Nummis Gazæ Medicæ & Lomenianæ COL. JUL. AUG. PELLA. Ita ut inter diversas illas duas urbes, nulla fuerit proprii nominis communio, quæ ex prava nummi lectione viro magno negotium faceſſebat. A primo autem illo Nicatore, Heroum consecratorum more, urbs Syriæ *Νικατορείς* denominata, quæ rursus inter nummos Vespasiani occurrit apud Goltzium cum inscriptione ΝΙΚΑΤΟΡΙΤΩΝ; Factum vero postea, ut illud Nicatoris cognomentum, ambitiose etiam nonnulli ex Herois illius successoribus usurparint. Talis DEMETRIUS Soteris filius, cui idem nummi veteres largiuntur, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, qui corrupte apud Josephum, Justinum & eundem Scaligerum in Excerptis Græcis, Nicator haftenus vocatur. Eadem vero ratione NICEPHORI nomen ANΤΙΟΧΟ ΔΕΟ, Alexandri Baelæ, ut videtur, filio adhæsisse, docet rarior ejus nummus cum inscriptione ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ, quod vix aliunde constare existimem. Exemplo scilicet Jovis Nicephori, cujus Spartianus alicubi meminit, & à quo

Pag. 313.

In Gaza  
Reg. Gall.

L. v. c. 20.

In Hadria-  
no.



menta Ptolemæorum aut Antiochorum exemplo gestasse quoque Demetrios video in antiquis & selectis eorum nummis. Tales certe inter numismata Peireskiana observati mihi Parisiis, apud illustrem Harlæum, inscripti nempe præter Demetrium Nicatorem supra commemoratum, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ; alius ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΦΙΛΟΜΗΤΩΡ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ; tertius denique, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ: quæ utique quantivis neque satis æstimandi pretii cimelia lubenter hic evulgamus, quæ præterita historiarum & annalium conditoribus, Regum illorum cognomenta ita accurate signant. Quum autem duo in Syriæ Regum serie Demetrii vulgo ab auctoribus statuuntur; unus *Soter* dictus, alter filius ejusdem *Nicator*; quibus tertius addi potest ex Josepho & Appiano Demetrius *Eusebius* Antiochi Eusebis filius; ex superioribus nummis licet colligere, *Soterem* dictum etiam *Philopator*; *Eucærum* vero Philippi fratris exemplo, *Philadelphi* cognomen sibi quoque vindicasse: nempe juxta nummum ejusdem Philippi à Goltzio productum, & Scaligero quoque citatum in Eusebianis, ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ. At quis fuerit Demetrius ille Philometor, qui Callinicus itidem exemplo alterius Seleuci vocatur in nummo supra expresso, & qualem vidit etiam Goltzius, parum liquere videtur. Neque enim idem cum Nicatore, qui solus illius nominis superest in serie Regum Syriæ; neque vero ad filium Antigoni Demetrium Poliorcetem, aut alterum Demetrium Macedonum Regem & Antigoni Gonatæ successorem referri debet; quorum alia vulgo effigies in antiquis eorundem nummis. Barbatus nempe Demetrius Nicator, ut vel apud Goltzium videas; Poliorce-

Pag. 150.

liorcetes autem alio vultu, quem supra expressimus cum cornu taurino, quem alias à singulari erga parentem Antigonum pietate *φιλοπάτρι* vocat Plutarchus. In Demetri-  
 Unus videtur superesse Demetrius Poliorcetæ filius, ab Arfinoë in Cyrenarum Regni possessionem missus, sed mox tanquam matris adulter à Berenice filia, cui desponsatus erat, interfectus. Ad Soterem alias Demetrium, vulgo Duodecimum in serie Seleucidarum, referendi sunt alii nummi à Phœnicibus Tyriis aut Sidoniis percussi, quales vidi in Gaza Medicea, cum inscript. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΣΙΔΩΝΙΩΝ, aut ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΥΡΙΩΝ, pro quo postremo apud Goltzium corrupte legitur, ΤΥΡΙΩΝΟΣ, quasi *Tyrion* nempe dictus fuerit ille Demetrius. Neque vero eosdem ad peculiarem aliquem Sidonis aut Phœnicum Regem Demetrium referre debuit nobilis Gazæ illius custos. Phœnice enim, cujus Metropoles Tyrus & Sidon, pars & appendix Syriaci Regni Seleucidarum. Ad quem Soterem Demetrium referendus etiam sequens nummus.



Juxta vero antiqua illa Nicatoris aut Callinici cognomen, inde etiam sequiori ævo inter titulos Perfarum Satrapæ *ΝΙΚΗΤΗΣ* apud Simocattam legitur. Qua ratione nempe apud Romanos jam olim, *INVICTI* occurrunt Cæsares dicti in antiquis aliquot nummis, ut *SEVERI INVICTI AUG. P. FIL.* in nummo Getæ, & *INVICTUS AUGUSTUS COS. III.* in

alio Alexandri Severi, apud Trifanum. unde adposi-  
te Manilius de Augusto,

Lib. I.

*Sit pater invictus patria, sit Roma sub illo.*

Certe ipsi ROMÆ adtributum INVICTÆ iidem  
quoque Nummi nonnunquam largiuntur; ut aureus  
Prisci Attali, INVICTA ROMA ÆTERNA; alius  
Alexandri Tyranni, INVICTA ROMA FELIX  
CARTAGO. Quin sicut NICATORIS cognomen  
Seleuco, ita VICTORIS prænomen magno CON-  
STANTINO usurpatum; ut rursus ex ejusdem num-  
mis liquet; in quibus VICTOR CONSTANTINUS  
MAX. & ad ejus exemplum Filius Constantius, VI-  
CTOR Terra Marique CONSTANTIUS inscribitur  
apud Ammianum, qui alibi JULIANUM ejus suc-  
cessorem VICTORINUM per ludibrium dictum ob-  
servat. Notæ vero ejusdem generis VICTORIÆ, NI-  
CE, CALLINICE, AGATHONICE, frequentes  
mulierum appellationes, quas tradunt antiqua mar-  
mora.

Lib. XVII.

Lib. XV.

De Cogno-  
mine ΣΩ-

ΤΗΡΟΣ

in variis

Nummis.

Origin.

lib. XII. c. I.

Lib. VI.

περ. ἀνω.

ΣΩΤΗΡΟΣ vel SERVATORIS cognomen PTO-  
LEMÆO LAGI à Rhodiis primum concessum, num-  
mi ejusdem repræsentant; quod illi utpote Syriae ever-  
fori præter fas omne tributum contendit Josephus, &  
quale aliis pluribus dein cum Lagidis, tum Seleucidis  
adhæsit. Notat vero Arrianus, eundem juxta quosdam  
SOTEREM dictum, quod vulneratum & jacentem  
apud Mallos Alexandrum objecto scuto protexerit, sed  
falso; neque enim illi pugnae interfuisse Ptolemæum,  
ut ab ipsomet memoriæ proditum est. Id vero illi co-  
gnomen, quocunque tandem jure aut titulo delatum,  
cum BERENICE conjuge commune apud Ægyptios  
evasit; unde ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine post mor-  
tem ambo consecrati; ut non solum ex monumento  
Adu-

Adulitanò, de quo paullo infra, licet colligere, sed præ-  
 terea ex Inscriptione veteri, & Porphyrii Excerptis pag. 201. in Euseb.  
 apud Scaligerum. Quo nempe nomine Æsculapius &  
 Salus ΣΩΤΗΡΕΣ itidem vocantur in alia Inscriptione Thef. Grut. MLXXIII. 5.  
 ne antiqua; aut quo elogio Patres Conscriptos Prusias Polyb. Exc. Leg. xvii.  
 Bithyniæ Rex in aditu Curia olim salutavit, χαίρειτε  
 ΘΕΟΙ ΣΩΤΗΡΕΣ, sicut eodem Antigonum ac De- Plutarch. in Demetr.  
 metrium prosequuti sunt olim Athenienses, aut deni-  
 que juxta Phari inscriptionem ab Architecto Softrato Strab. xvii. & Lucian. Qu. Conso. Hist. Lib. xvii.  
 Cnidio expressam, ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΙΝ. Unde et-  
 iam Heros vocatur alicubi Straboni idem Ptolemæus,  
 non aliter ac Seleucus Nicator cum eodem auctori, tum  
 Hefychio, ut modo videbamus: ad eum enim referri  
 debet, quod tradit Geographus, Elaiticam Præfectu-  
 ram dictam à fratre Ptolemæi primi, non autem ab He-  
 roë. Heroës enim vulgo habiti primi Urbium aut Im-  
 periorum conditores; quales ambo illi cum Seleucus,  
 tum Ptolemæus. Hæc autem SOTERIS, de qua hic  
 agimus, appellatio, à JOVE SOTERE desumpta,  
 (quibus nominibus illum apud veteres cultum, satis li-  
 quet, ac testes passim obvii) inde ad Conservatores aut  
 Benefactores Urbium vel Populorum, civium adula-  
 tione aut metu passim translata, ut præter alios docere  
 potest Eusebius, *ὡς εἰπὸς τῶν παλαιῶν ἀπαραφυλάκτως οἰα-  
 ΣΩΤΗΡΑΣ ἐθνικῇ συνήθειᾳ παρ' ἑαυτοῖς τῶν πρώτων εἰωθό-  
 των τὴν ἑσώπην; Quippe prisca illi, absque ullo discrimine, cum-  
 ctos de se bene meritos Gentili quadam consuetudine tanquam  
 SERVATORES colere hujusmodi honoribus consueverant.*  
 Inde nempe in Seleucum, Antigonum, Demetrium,  
 Gelonem, aliosque collatum ab Atheniensibus & Sy-  
 racusanis hoc nomen; ut cum ex Diodoro, Plutarcho  
 & Athenæo constat, tum satis arguunt conjuncta vul-  
 go apud Græcos scriptores ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ καὶ ΣΩΤΗ-

P O S cognomina; quæ & Samaritani Antiocho Deo  
 tribuunt apud <sup>a</sup> Josephum, & Nilo etiam alicubi <sup>b</sup> Julia-  
 nus ac <sup>c</sup> Heliodorus. Frequenter vero non vivis solum,  
 sed mortuis & consecratis delatum hoc ΣΩΤΗΡΟΣ  
 nomen, sicut de Antigono Tutore observat Polybius,  
*τοιγαρὲν ἔ μόνον ἐκείδη παρ' αὐτὸν τὸ καιρὸν Εὐεργέτης, ἀλλὰ  
 καὶ μετὰ θάνατον ΣΩΤΗΡ* *quapropter non solum eodem tem-*  
*pore vocatus est Evergetes, sed etiam post mortem SERVAT-*  
*TOR.* Deorum enim apud illos hæc propria fuit appel-  
 latio, qui Ἀναίτες, hoc est Σωτήρες, dicti, juxta Græcum  
 Euripidis Interpretem, Ἀναξ κυβέλης Σωτήρ; unde Deos  
 proprie utroque hoc nomine, homines vero κατὰ ζήτη-  
 σιν ὡς vocari innuit, Ἀναίτας ὡς δουτίρας Σωτήρας. Hinc  
 non mirum præter JOVEM ΣΩΤΗΡΑ, paullo ante  
 adlegatum; aut præter NEPTUNUM, quem ΣΩ-  
 ΤΗΡΑ dictum apud Herodotum legas, scilicet, ut  
 de se loquitur apud Lucianum, pro virili σάξων ὄντι  
 πλεομήεις, *servans navigantes*; aut præter CASTORES,  
 (quos ΣΩΤΗΡΑΣ omnibus dici observat Strabo, ead-  
 em nempe qua Neptunus de causa) insuper APOL-  
 LINEM, ÆSCULAPIUM, BACCHUM, HER-  
 CULEM, tanquam benefica numina, sub eadem ΣΩ-  
 ΤΗΡΩΣ nomenclatione olim cultos; ut præter Pau-  
 saniam, aliamque veterum testium nubem, docent ad-  
 huc evidentius antiqui nummi. Tales vel Lapitharum  
 in Thessalia inscripti ΑΠΟΛΛΩΝ ΣΩΤΗΡ, cujus ge-  
 neris unum hic è Gaza Palatina, ob nummi elegantiam  
 celandum duximus.

<sup>a</sup>Antiq.lib.

xii.c.1.

<sup>b</sup>Ep. xl.<sup>c</sup>Lib. ix.

Lib. v.

Ad Hippo-

lyt. v. 88.

Lib. vii.

In Jove

Tragedo.

Lib. v.



Qui

Qui Nummus, ut obiter hoc dicam, egregie illustrat, id quod à priscis Grammaticis traditur, ac inter alios ab erudito Apollonii Rhodii Scholiaste, hos Lapithas dictos *ὄπι Δαπίθης καὶ Στίλβης νύμφης, à Lapitho Apollinis filio, ac Stilbe Nympha.* Hinc enim Apollo cum Stella, quæ ad Stilben adludit, illinc Apollinis Lyra. Neque aliter ab hoc Apollinis filio eisdem Lapithas deducebat Diodorus; non vero à Lapitho Periphantis filio, ut apud Stephanum ex Epaphrodito traditur. Cæterum juxta Parentem Apollinem, alter ejusdem clarior filius, SOTER itidem inscriptus in Nummis Nicæensium, *ΣΩΤΗΡ ΑΣΚΛΗΠΙΟΣ, aut ΣΩΤΗΡΙ ΑΣΚΛΗΠΙΩ ΝΕΙΚΑΙΕΙΣ,* in nummo Regiæ Gallorum Gazæ. Cujus Æsculapii exemplo, dicti passim Medici *Σωτήρες,* ut præter Lucianum aliosque, apud Aristænetum de Panacio Medico, *Σωτήρα τῶν ἀνδρῶν προσείπον,* Servatorem virum vocantes; & quos proinde titulos Medici & Soteris conjungentes videas Chosroëm Perfarum Regem in Epistola ad Mauritium Imperatorem, *ἀναγορεύσθαι πρυμῶν κίβητος καὶ ΣΩΤΗΡΑΣ καὶ ΙΑΤΡΟΥΣ τῶν Περσῶν πολέμας;* renuntiari vos Conditores, & SERVATORES, & MEDICOS *Perfarum Reipublicæ.* Præter ÆSCULAPIUM vero aut ejus adscelas, ΣΩΤΗΡΕΣ itidem BACCHUS & HERCULES; ille in nummis Maronitarum, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΜΑΡΩΝΙΤΩΝ, iste autem in nummis Thasiorum, ΗΡΑΚΛΕΩΣ ΣΩΤΗΡΟΣ quomodo & hic Heros in aliis adhuc nummis, puta Stymphaliorum Arcadum inscribitur. Quam appellationem eidem Herculi, non ut belluas conficienti, sed ut Tyrannorum everfiori, eximie alicubi vindicat aurea Dionis facundia; quæ ob similia beneficia generi humano præstita, SERVATOREM eum jure dictum commemorat. Unde factum,

Ad lib. r. Argon. v. 42.

Lib. iv.

Lib. i. E-pist. xlii.

Hist. Theophil. Simoc. pag. 185. edit. Reg.

Orat. iv.

ctum,

ctum, ut ejus exemplo Athenienses eadem appellatione fuerint insigniti, auctore Demosthene, καὶ μὲν ἔτι Ἡρακλῆος παίδων ὡς τῆς ἀλλῆς ἔσωσε ΣΩΤΗΡΕΣ ἀνομιάντων, quin etiam inter Herculis Liberos, qui alios servavit, SERVATORES dicti sunt. Quem titulum iisdem Atheniensibus in Panegyrico vindicat Isocrates. In Thebanis autem eundem suggillat Græcus Orator, qui Philippum Macedonem, gravem saluti Græcorum Regem, eodem SERVATORIS titulo cohonestabant. Quo nomine quoque Tullius Verrem exagitat, eodem titulo à Siculis decoratum. Itaque cum non solum Patronymum istius Insula, sed etiam SOTERA inscriptum vidi. Syracusis heu quantum est! ita magnum, ut Latino uno verbo exprimi non possit. Is est enim SOTER, qui salutem dedit, & quæ ibi plura rationem hujus nominis illustrent. Græcorum enim more, ad Romanos quoque vel Præfides vel Augustos transit usus illius appellationis, quam Augusto etiam tribuit Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης Σεβαστός & firmat vetus Inscriptio, Ἱερέως θεῶν Ῥωμαίων καὶ Σεβαστοῦ ΣΩΤΗΡΟΣ, Sacerdotis Deæ Romæ & Augusti SERVATORIS, ad exemplar nempe Sacerdotis annui ΣΩΤΗΡΩΝ Antigoni & Demetrii ab Atheniensibus, ut Plutarchus refert, instituti. Sic alibi rursus de CAIO idem Philo, ὁ ΣΩΤΗΡ καὶ Εὐεργέτης εἰναίων νομισθεῖς. Hinc eandem quoque Athenienses decernunt HADRIANO, in præclaro Nummo inscripto, ΟΛΥΜΠΙΟΝ ΣΩΤΗΡΑ ΤΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ. Ita sequitis temporibus Rex Regum Chosroës, sed auxiliii indigus, litteris ad Mauritium Imperatorem scriptis, cum ΣΩΤΗΡΟΣ nomine cum epithetis aliis compellat, sicut Romanos in genere, ut paullo ante vidimus, ΣΩΤΗΡΑΣ vocare non erubescit. Julianus Orat. 111. vero Cæsar, Eusebiam Augustam, conjugem Constantii,

In Orat.  
Puncbr.

Orat. de  
Coron.

In Verrem.  
11.

In Flac-  
cum.  
Thef. Grut.  
c. v. 9.

Plut. in De-  
metr.  
De legat. ad  
Caitum.

Excerpt.  
Legat. edit.  
Reg. p. 188.

Orat. 111.

tii,

tii, ΣΩΤΕΙΡΑΝ etiam vocat. Mulieribus enim nonnunquam tributum hoc nomen, exemplo BERENICES supra indicatæ, aut alterius ex eadem Lagidarum stirpe, non ΣΟΣΠΙΤÆ, sed *Ægypti ferælis Erynnis* CLEOPATRÆ, cui tamen ΣΩΤΗΡΟΣ cognomen nummi etiam largiuntur. Ita enim legam potius vel ΣΩΤΕΙΡΑΣ, quam cum Tristano ΣΩΤΗΡΑΣ. Σωτήρης enim & Σώτρας ex æquo Græcis *servatrix* in casu recto, non autem Σωτήρας. Hinc Venus Σωτήρης in Inscriptione veteri, Ἀφροδίτη θεῶν σωτριάδων καὶ ΣΩΤΗΡΙ. Thef. Grut. LIX. I.  
 Quod autem antea recte conjeceram, evicit postea idem Cleopatrarum nummus mihi inspectus inter alios Regiæ Gazæ Parisiensis, inscriptus ΘΕΑΝΩΤΗΡΑ; pro qua priori voce male ΟΩΑΝ legerat idem Tristanus. Neque dissimilis error viri incomparabilis in Eusebianis novissimæ revisionis, ubi fide similis Nummi hanc Cleopatram *Ægyptiæ* ΟΩΑΝΩΤΗΡΑ cognominatam tradit. Alias idem ΣΩΤΕΙΡΑΣ cognomen occurrit adhuc hodie in præclaris aliquot Nummis: quo scilicet præter Minervam apud Athenienses, DIANA Syracusis, CERES Apameæ, PROSERPINA Cyzici colebantur; ut ostendunt selecta illorum locorum numismata, vel ΣΩΤΕΙΡΑ tantum inscripta cum Dearum illarum effigie, vel ΚΟΡΗΩΤΕΙΡΑ, ut in sequenti nummo Cyzicenorum.

In addend. ad Græc. Euseb. pag. 430.

In Gaza Christianæ Augustæ.



Ccc

Quæ

Quæ illustrant utique lapides antiqui, in quibus aut eidem Proserpinæ, SANCTÆ, SERVATRICI; aut alias FORTUNIS, SALUTARIBUS, inscripta elo-  
gia: exemplo nempe APOLLINIS SALUTARIS, ut vocatur iste in nummis Volusiani. Quod Σωτήρης attributum, cum FORTUNÆ etiam tribuit Pinda-  
rus, Σώτῃρα Τύχη; tum alicubi THEMIDI; alibi etiam MEDEÆ, tanquam navis Argo servatrici. Ut jam illud præteream, inde Soteria vel Σωτήρεια, dictos olim ludos in Deorum honorem celebratos; ut liquet rursus ex præclaro nummo Ancyranorum, percussio temporibus Caracallæ, ΑΚΗΓΕΙΑ ΣΩΤΗΡΕΙΑ ΙΘ. ΠΥΘΙΑ ΑΝΚΥΡΑ. Mitto vero hic notos ex libris juris civilis, loci vel locorum servatores in celeberrimis oppidis constitutos, qui salutem civium eorumque commodis consulerent: seu ut Porphyrius alicubi loquitur, τῆ σωτηρίας τῶν πόλεων προσεσώτες. Unde insuper satis liquet, quam meliori titulo ac jure non unius Urbis aut Populi, sed universi generis humani liberatorem antiqua Hellenistarum pietas SOTEREM salutavit.

Od. Olymp. XII.  
VII. XIII.

In Museo Cl. Seguini.

Lib. IV. de Abst.

De Cognomine EPIPHANIS in variis Nummis.

De Incredul.

Lib. III.

ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ familiare in iisdem Numismatibus nomen occurrit, quo præsentem in Mysteriis Deos, Gentiles olim prosequerentur. Unde etiam Epiphaniæ frequentes & salutares eorum adparitiones dictæ; ut eruditus notum. Hinc Lucianus agens de Hephastione ab Alexandro consecrato, somnia ejusdem, Epiphaniæ quasdam, aliaque ejusdem vaticinia ab adulatoribus refert jactata, quo juvenili Alexandri cupiditati indulgerent. Ita ut eundem Heroibus illis vel Divis continuo adscriberent, de quibus in genere ait Polybius, ποιεῖν Ἡρώων τε καὶ θεῶν ἐπιφανομενῶν. Inde autem ad Reges Alexandri successores, tanquam manifestos &

& conspicuos quosdam in terris Deos, Hephæstione certe haud inferiores, & tum magis visibiles, translata eadem appellatio, ut præ aliis nummus ANTI OCHI clare exprimit, cum utroque titulo ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Quod ipsum firmat egregie Appianus, qui Antiochum narrat Epiphanem dictum, quod expulsus è patrio regno tyrannis, quasi patrius & domesticus Rex illis adparuisset, βασιλῆος οἰκείου ἄφθν. Qua ratione certe apud Libanium dicuntur Cæsares Constantius & Constans, suis Provinciis ἀντὶ πατέρων φανέντες, aut apud Claudianum,

— venerabilis illi,

*Ceu Numen PRÆSENSQUE vocor.*

De Bello  
Gildon.

Epiphaniæ enim illæ Gentilium, quod observo, & hic ad rem facit, maxime de patriis ac domesticis Diis & eorum manifestatione vel præsentia (ut Tullius illam vocat) sumebantur, ut præter alios, auctor mihi Dio Chrysostomus, qui tradit vulgo credi conditores Heroas ac Deos, ut maxime eos decet, adire frequenter suas civitates, & maxime festis ac solemnibus diebus, aliis autem non conspicuos. Neque vero inanes habitæ ejusmodi Epiphaniæ, sed qualis hujus Antiochi apud Syros suos præsentia, efficaces & salutari quodam auxilio præditæ, quæ nempe aut agris salutem, aut adfluctis solatium, aut laborantibus præsidium portendere consueverant. Hinc (ut tria hæc beneficia paucis complectar) Isis culta apud Ægyptios ob agrorum in adparationibus curam, teste Diodoro, ἀπὸ τῶν θεοπραγμάτων ἐπιφάνειαν, & Philippo Medico ob sanatum Alexandrum gratias habebant veluti præsentī Deo, auctore Curtio. Hinc rursus tradit Eunapius, Antistitem à Juliano Cæsare missum in Græciam calamitatibus adfluctam, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ. Diodorus vero celebriorem referunt.

Orat.

xxxiii.

Lib. i.

Lib. v.

In Maxi-

fert  
mo.

Ccc 2



secrationem Hephæstionis mentiebantur, amici Alexandri. Ut videas, mi OCTAVI, non hodie primum, vel veris vel fictis adparationibus, fidem divinitatis quæsitam, ac suum Divis cultum ea hominum opinione invaluisse. Eadem vero sacra ΘΕΩΦΑΝΙΑ etiam dicta, ex Philostrato observo, ubi Lacones interrogati, an ob præsentiam Apollinis Tyanci Theophrasia agitent, *εὶ καὶ Θεοφάνια ἐπ' αὐτῶ ἀξιοῖ.* Unde Lib. 17. patet Εἰσφανεῖας & Θεοφανεῖας voces de ipsa adparatione. cap. 10. Εἰσφάνια vero seu Θεοφάνια usurpata pro festis in eorum memoriam aut desiderium agitari solitis: quod discrimen etiam scriptoribus aliquot Ecclesiasticis observatum videas, quibus alias πρὸ Θεοφάνια aliquando etiam Θεοφάνεια non jam de Christi vel Magorum adparatione, sed de Christi Baptismo frequenter usurpantur; ut præter Chrysostomum aliosque, liquet ex Balsamone in Bibliotheca Juris Canonici: quo sensu etiam dies Baptismi Εἰσφάνια ἡμέρα vocatur in Constitutionibus Apostolorum. At vero hujus ANTIΟΧΗ exemplo, qui hoc nomen DEI EPIPHANIS in Nummis adhuc præfert, idem quoque legimus Caium Cæsarem ambivisse. In Eusebii certe Chronico ex versione Hieronymi, dicitur Caius Petronio Præfecto Syriæ præcepisse, sibi statuam poni Hierosolymis, sub nomine JOVIS OPTIMI MAXIMI. Hæc autem postrema in Eusebianis Græcis Scaligeri exprimuntur, ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ, hoc est juxta eundem Scaligerum, *Jovis Illustris*; pro vulgata scilicet cognominis hujus Epiphaniis apud Interpretes significatione. Ita tamen ut hujus appellationis dignitatem aut vim vocis non videatur mihi adsequutus; qua meo judicio instar JOVIS PRÆSENTIS & manifesti, absens etiam Caius à Judæis suspici Hierosolymis ac adorari impie voluit.

Genethl.  
Maximiani.

voluit. Gemino nempe instituto, quo eisdem Jovis titulos & honores ambiens Diocletianus, *conspicuis & PRÆSENS JUPITER cominus invocari voluit*; aut quo passim Cæsares *præsentes Dii* seu Epiphanes, apud Poëtas ac Oratores invocantur, immo Diis etiam manifestiores; sicuti de Augusto loquitur Ovidius,

*Ut mihi Dii faveant, quibus est manifestior ipsis.*

In Præfat.

& Valerius Maximus, qui ejus rei causam adfert, *quod cetera divinitas opinione colligitur, tua PRÆSENTI fide, paterno avitoque sideri par videtur*. Familiare vero id præ aliis Caio, ut absens etiam præsentis Dei instar coli vellet: unde sicut in Templo Hierosolymitano id fieri jussit Romæ constitutus, ita ejusdem Roma absentis sellam in Urbis Templo positam Patres adorasse, & argentum, ex more introducto sub Augusto, quasi præsentis obtulisse auctor est Dio. Tangit alias &

Lib. LIX.

De Legat.  
ad Caium.

commemorat pluribus hanc Caii vesaniam Philo, qui eandem refert Inscriptionem statuæ, quam volebat sibi Hierosolymis dedicari, sub titulo nempe ΔΙΟΣ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΝΕΟΥ ΓΑΙΟΥ. quæ felicitas revera paullo ante eidem, sed ingratae Urbi contigerat, in conspectu unici & veri vel ΔΙΟΣ vel ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ. Neque vero ideo, quod inter *doctus* seu invisibiles Deos primum locum Jovi adscripserit Theologia Gentilium, minus hoc illi ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ seu PRÆSENTIS cognomen ex ejusdem placitis convenire quisquam existimet. De his enim alioqui non conspicuis Diis, nec *Φαειοδωσις* instar Solis & Lunæ, Epiphaniæ illæ Gentilibus proprie dicebantur; tanquam de singularis cujusdam & aliis inconcessi beneficii prerogativa, ut supra ex Dione Prusæo vidimus. Hinc frequens etiam Deorum PRÆSENTIUM aut etiam PRÆSENTISSIMORUM mentio in Inscriptionibus

Plutarch.  
Quæst.  
Rom.

bus antiquis, seu quod eodem redit, ΘΕΩΝ ΕΠΙΦΑ-  
 ΝΕΣΤΑΤΩΝ; quod & Constantino tribuit Orator  
 Anonymus, *quando illum dabitis diem, quo PRÆSEN-*  
*TISSIMUS hic DEUS omni pace composita.* Tales nempe  
 Dei Epiphanes præcipue à Germanis nostris olim  
 culti; quos tradit Cæsar, Deorum numero eos solum  
 ducere, QUOS CERNUNT, & quorum opibus aperte Comment.  
*juvantur*, Solem puta, Vulcanum, Lunam. Ex his lib. v r.  
 autem facile adsequimur, cur eam vocem Epiphaniæ,  
 non ad fictam aut inanem, sed ad veram vel ΘΕΟΦΑ-  
 ΝΕΙΑΝ vel salutaris syderis adparitionem, primis  
 Christianæ Reipublicæ Triumviris manifestati, So-  
 cietas Christiana jam olim traduxerit. Ad hanc vero  
 ΘΕΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ appellationem, Antiocho in  
 ejusdem Nummis, aliisque dein tributam, respexisse  
 patet Chosroëm Persarum Regem apud Simocattam, Lib. i v.  
 qui inter inanes titulos, ambitiosum quoque illum præ-  
 fert, *inter homines Deos*, ΘΕΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΣ.  
 A primo vero Antiocho Epiphane dicta videtur urbs  
 Epiphania, ex qua oriundus Euagrius, & de qua præ-  
 ter Geographos adeundus Josephus. Quod vero non Antiq. lib.  
 prætereundum hoc loco, familiare illud ΕΠΙΦΑ- i. cap. 7.  
 ΝΟΥΣ cognomen, non LAGIDIS solum & SELEU-  
 CIDIS, hoc est notis Alexandri Hæredibus evasit;  
 sed ad NICOMEDES Bithynios, TIGRANES Ar-  
 menios, & Parthorum ARSACES ac VOLOGESES  
 transit: quod vix aliunde, quam ex residuis eorum  
 Numismatibus nobis liquet. Donec posteriori ævo,  
 non ΕΠΙΦΑΝΕΣ solum, sed ΕΠΙΦΑΝΕΣΤΑΤΟΙ  
 dicti horum successores Persarum Reges, ut modo vi-  
 dimus; quando scilicet ΕΠΙΦΑΝΕΣ dicti eorum  
 Præfecti, ut vel arguit una inscriptio litterarum Varami  
 Satrapæ, apud Theophylactum Simocattam.

Hist. lib. iv.  
cap. 7.  
 KE-

De Cogno-  
 mine K E-  
 P A Y N O Y  
 Cy de Ful-  
 mine in va-  
 riis Num-  
 mis.  
 In Atticis.  
 Ad Iliad. A.  
 pag. 862.

K E P A Y N O Y seu FULMINIS cognomentum,  
 P T O L E M A E U M Soteris filium majorem, & fratrem  
 Philadelphi gestasse, præter Auctores, Nummtis ejus-  
 dem docet, Π Τ Ο Δ Ε Μ Α Ι Ο Τ Κ Ε Ρ Α Υ Ν Ο Υ. A cele-  
 britate vero seu vi ignea fulminis, nomen hoc illi ad-  
 hæssisse tradit Pausanias; Memnon autem apud Pho-  
 tium, ab importunitate morum seu vacordia. Sicut a-  
 lias apud Eustathium lego, Κεραυνόν quendam à voraci-  
 tate dictum, quod impetuose in mensas irruens, eas-  
 dem plane consumeret; quemadmodum alio iterum  
 sensu, sed in sequiorem itidem partem, Alexander  
 Annæo nostro alicubi dicitur, *Terrarum fatale malum*  
 FULMEN QUE. Unde mirum videri posset, hoc con-  
 tumeliæ, juxta Memnonem, vocabulum, non à malevo-  
 lis solum, aut joco militari, huic Ptolemæo tribui, sed  
 etiam in nummis ejusdem signari. Quod Caius & An-  
 toninus Bassianos in Caligulæ aut Caracallæ nomini-  
 bus haud videmus usurpassè. Quamquam enim A U-  
 L E T I S, P H Y S C O N I S, & H I E R A C I S minus decoræ  
 appellationes in Ptolemæorum numismatibus etiam-  
 num obviæ firmare Memnonis sententiam possent;  
 quod frequenter nempe, *nec honor nec injuria, sed casus*  
 fecit hæc nomina, ut Macrobius docet in Africæ & Scro-  
 fæ cognominibus contigisse, quæ nobilissimis apud  
 Romanos viris adhæserunt; aliunde tamen potius, &  
 à Jovis FULMINATORIS epithetis, juxta Soteris  
 aliaque cognomina inde petita, lubet istud quoque  
 C E R A U N I derivare: quod firmat etiam Lucianus,  
 qui Ægyptios præ gentibus aliis Deorum cognomini-  
 bus usos docet. Id vero illustrat eximius Justinus  
 de Clearcho Heracleæ Tyranno, qui Jovis filius credi  
 voluit; *filium quoque suum C E R A U N O N vocat, ut Deos*  
*non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat.* Ita  
 eodem

Saturnal.  
 lib. 1. cap. 6.  
 In Imagi-  
 nib.  
 Lib. xv 1.  
 cap. 5.

eadem nomine insignitus occurrit unus è Seleucidarum genere, Callinici nempe nepos & Magni Antiochi frater, quem CERAUNON etiam dictum observat in Chronico Eusebius. Propiorem vero hujus nominis rationem liceat mihi ex Appiano eruere, qui Seleucum Nicatorem in condenda Seleucia ad mare, sequutum refert augurium fulminis, & ideo Fulmen in eadem urbe haud aliter ac instar Numinis consecratum, καὶ θρησκόμεσι καὶ ὑμνεῖσι καὶ νοῦ ΚΕΡΑΥΝΟΝ, *In Syriacis colunt ac celebrant etiamnum FULMEN.* Ex quo lucem foeneratur Hefychius, qui Jovem sub CERAUNII nomine Seleuciae cultum observat, ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ ἐμ-βρόνιος. καὶ Ζῆς ἐν Σελεύκεια. Hæc autem mire illustrant, cum antiquus Seleucensium Nummus, cum Seleuci conditoris effigie & Fulmine alato in averfa nummi parte, ac epigraphe ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ.



Tum duo insuper sequentes Nummi, uterque cum Fulmine mensæ imposito, & prior quidem sub Pio Cæsare percussus, cum inscript. ΖΕΥΣ ΚΕΡΑΥΝΙΟΣ; alter itidem cum ipso nomine Seleucensium, CELEYΚΕΩΝ quos vere Regia Gaza Christinæ Augustæ nobis suppeditavit.



Ddd

Ce-

Ceraunius nempe Juppiter Seleucensibus haud aliter ac FULMINANTIS, FULGERATORIS, TONANTIS denique nominibus Romanis cultus; sicut præter Inscriptiones antiquas & unam quidem JOVI SANCTO BRONTONTI, firmant etiam obvii & frequentes Nummi cum epigraphæ JOVI TONANTI, aut sequens JOVI FULGERATORI inter aures Diocletiani obvius.



Hinc & nota Jovis Ales Fulmen passim tenens in aliis Nummis, juxta Manilium,

Lib. 1.

*Assueti volitans gestat seu fulmina mundi*

*Digna Jove & celo, quod sacris instruit armis.*

& idem Fulmen Providentiæ Deorum in iisdem symbolum: sicuti clare liquet ex nummis, quibus Fulmen insculptum, cum inscript. PROVIDENTIÆ DEORUM. Neque vero JOVEM solum CERAUNION, sed MINERVAM quoque Fulmine armatam exhibent nobis antiqua numismata; quale supra expressum ANTIGONI Tutoris, in cujus averſa parte Pallas depicta fulmen vibrans, scilicet juxta Poëtam,

*Ipsa Jovis rapidum jaculata è nubibus ignem.*

Quo referri etiam debent alii nummi, in quibus Noctua Fulmen unguibus tenet; idem utique huic Deæ, quod Jovi Aquila ministerium præstans. Nempe juxta Etruscorum libros, certa Numina præter Jovem possidentia fulminum jactus; inter quæ potissimum Minerva, ut ex iisdem & Varrone pluribus docet Servius.

Ad lib. 11.

Æncid.

Quo respexisse etiam videtur præclarus Nummus & è maxi-

maximorum quidem genere, qui occurrit in Gaza Cardinalis Buoncompagni, sub Severo percussus, in quo spectare licet Vulcanum Jovi fulgura temperantem, ante autem stantem Minervam. His vero Numinibus, Manubias seu Fulminum jactus possidentibus, adscribendus etiam **HERCULES**; cujus ut alia mittam exempla, fulminantis figura occurrit in nummo Bruttio-In Gaza Medicea. Alexandrum, Fulmen manu tenentem olim ab Apelle depictum: quamquam eo nomine à Lyssippo reprehensum, ut alicubi Plutarchus refert. Horum itaque Numinum exemplo, non Ptolemæi solum & Seleuci dicti Græcis **CERAUNI**, sed Romanorum etiam Cæsares, **TONANTES & FULMINANTES**, ut de Augusto Virgilius,

— *Cæsar dum magnus ad altum*

*Fulminat Euphratem bello.*

alibi autem de eodem Naso,

*Et jacit invita fulmina rara manu.*

aut de Jove ac Domitiano Martialis,

*Adspice Tarpeium Pallantinumque Tonantem;*

sicut tonare etiam **ROMA** apud Claudianum,

*Seu Cælum seu Roma tonat.*

Hinc Fulmine etiam nonnunquam armati **CÆSARES** in selectis eorum Nummis, tanquam Joves Latii; qualis **AUGUSTUS** cum Corona radiata Fulmine & Stella, ac inscri. **DIVUS AUGUSTUS PATER**, in aver-In Gaza Medicea.sa vero parte, Castrum, & inscript. **AUGUSTA EMERITA**. Ita inter ejusdem Augusti Nummos à Nerva restitutos, unum videas cum Fulmine ac inscriptione **DIVUS AUGUSTUS**. Sic iterum in Gaza Medicea, In Gaza Christinae Augustæ. **TRAJANUS** visitur dextra Fulmen, sinistra hastam puram tenens, retro Victoria coronam capiti ejus im-

Ddd 2                      ponens,

ponens, cum solita epigraphe, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIP. Cui geminum eadem suppeditat inter nummos Hadriani, in qua figura dextra Fulmen, sinistra hastam tenet, cum inscriptione DIVUS TRAJANUS AUG. PARTH. PATER. Qua ratione nempe Fulmen in dextra Julii Cæsaris collocat antiquum Epigramma,

Antholog.  
lib. v. c. 1.  
Epig. 16.

Δεξιτερῆν ἢ Κεραυνὸν ἀγὰλλεῖο χερὶ κομίζων,

Ὅσα Ζεὺς νέεσσι δῖμ' ἐν Αὐσονίῳισιν ἀκράων.

*Dextra vero Fulmen ornabat manu ferens,*

*Ut Jupiter novus alius in Ausoniis audiens.*

Ut mittam quod de Caio refert Tranquillus, quod plerumque aurea barba Fulmen tenens sit conspectus. Ex his vero possunt etiam illustrari frequentes in aliis LAGIDARUM & SELEUCIDARUM Nummis Aquilæ Fulmini insistentes, & duæ nonnunquam cum expansis alis & Fulmine, ut in quodam PTOLEMÆI numismate; ut nihil de ALEXANDRI EPIROΤÆ, PYRRHI, AGATHOCLIS, HIERONYMI, aliorumque id genus Regum aut Tyrannorum Nummis dicam, cum signato in iis Fulmine, tanquam manifesto Providentiæ ac Imperii symbolo. Quo spectant etiam cum aureus Nummus ANTONINI PII, in Cimeliarchio illustrissimi Colberti nobis inspectus, in quo figura sedens spectatur cum Fulmine & hasta, inscript. autem IMPERATORI; tum alii sub Caracalla aut Maximiano signati, in quibus non jam Aquila aut Noctua, sed Leo radiatus Fulmen ore gestat. Aliud vero statuendum de Alcibiadis symbolo, quem in Clypeo nullum aliud insigne gentilitium expressum gestasse refert Plutarchus, præter Amorem

In Alcibia-  
de.

ΚΕΡΑΤΝΟΦΟΡΟΝ.

De Cogno-  
mine D 10-

At vero Deorum Cognominibus non solum, sed Nominibus etiam occurrunt nonnunquam insigniti;

ut

ut DIONYSI seu Liberi Patris adsumpto vero nomine ANTIΟCHUS unus ē Grypi filius, ANTIΟΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΔΙΟΝΥΣΟΥ, de quo Josephus aliique possunt consuli, & cujus Nummum in superioribus adtulimus cum Elephante *λυγγοφόρω*. Adnotavit id jam olim Lucianus, qui Deorum appellationes observat ab hominibus petitas, cujus rei exemplo sint DIONYSI, Hephæstiones, Zenones, Posidonii; quæ nec in nominum solum sed cognominum etiam vicem, ut hoc loco, transiere. Ita & THEMISO HERCULES apud Athenæum, & MENECRATES JUPITER apud Ælium, & NICAGORAS MERCURIUS apud Clementem, peculiari loco, ubi Reges & privatos etiam Deorum nominibus olim appellatos docet; quod & observat etiam alicubi Servius: *Antiqui Reges nomina sibi plerumque vindicabant Deorum, &c.* Immo quo honore prostibula etiam sua & publicarum libidinum victimas decorarunt Græci, ut de PHILE & LAMIA VENERE, ex Athenæo eruditus notum. Nec mirum sacris vulgaris hujus Deæ assidue operatas, ab eadem nominis decus reportasse; quum à Deo scilicet, à quo honorem adepti, nomina jam olim mutuatos veteres, ex Plutarcho noverim; unde alium Athenæum, alium Apollonium, alium etiam DIONYSIUM dictum observat: qui locus mire hæc & superiora simul illustrat. Transiere vero illius infantiæ exempla ad Romanos; unde in antiquis monumentis, ac Nummis vel imprimis, obviæ inscriptiones, ROMULO AUGUSTO, HADRIANO HERCULI COMMODIANO, JOVIO GALERIO; sic ut aliunde JOVIUM DIOCLETIANUM, & MAXIMIANUM HERCULEUM dictos accepimus. Eadem nempe ratione SILVIUS ÆNEAS jam olim

Ddd 3 dictus

*NYSI in  
viris  
Nummis.*

*Pro Imagi-  
nibus.*

*In Protre-  
ptico.*

*Ad Ænei-  
dos v 11.*

*Lib. v 1. &  
xiii.*

*De Oracul-  
defectu.*

dictus apud Poëtam, unus ex divi Æneæ posteris;  
 ——— & qui te nomine reddet

## SILVIUS ÆNEAS.

Ita referri huc etiam debent frequentes in iisdem nummis vel JUNO, vel CERES, vel VENUS AUGUSTA, cum Dearum nempe habitu & Augustarum effigie; ut præterea ex obviis earundem statuis licet hic passim observare. Ut mittam frequentia in lapidibus veterum petita à Diis Deabusque *Mercurii, Saturni, Phæbi, Diana, Palladis*, aliaque id genus nomina; aut Cypriæ cujusdam Reginæ, quam *Λητώ* seu *Latonam* dictam commemorat Lucianus. Unde equidem liquet, incautius alibi adferuisse *ἢ πάλιν* Salmasium, apud Græcos pauca, immo nulla nomina extare, quæ sola solidaque Dei aut Deæ appellatione censerentur: nullos enim dictos *Apol- lines, Junones, Veneres, Tychen* seu Fortunam, sed immutatis nominibus, *Apollodoros, Herodoros, Aphrodisia, Euty- chios*, &c. quæ certe cum loco supra indicato sui sæculi eruditissimus Clemens, tum copiosa monumentorum veterum supellex nimium refellunt, dum eadem ipsa ac solida Deorum Dearumve nomina, ut modo etiam audivimus, viris mulieribusque frequenter tribuunt. Immo sicut hominibus Deorum, ita Diis quoque ac Deabus indita virorum ac mulierum cognomina, ut *Jovis Agamemnonis Spartæ, & Stratonididis Veneris*, ab uxore Antiochi Soteris apud Tacitum, & in Marmoribus Arundellianis. Sic apud Leucadem, Aetium, aliisque in locis, frequentata Tempia *Ἀφροδίτης Αἰνείαδος*, juxta Dionysium Halicarnassensem. Ita Romæ *Jovis Augusti, Apollinis Augusti*, & similium non obscura appellatio in antiquis elogiis. Ipsum vero *Dionysi* cognomen, præter adlegatum ex Nummis *Antio-*

In Imagin.  
 Ep. ad Me-  
 nag. de He-  
 rod. Infant.

Lib. 1.

CHUM,

CHUM, novissimum, juxta Josephum, genus à Seleuco ducentium, unum quoque è ΠΤΟΛΕΜÆΙΣ gestasse, ex Eusebio aliisque liquet; sed qui minus recte in Chronico Eusebiano, & vulgo apud Chronologos DIONYSIUS pro DIONYSUS vocatur. Verum ejus nomen, ut alterius Antiochi de quo egimus, ΔΙΟΝΥΣΟΣ; sicuti in Porphyrii fragmentis, aliisque Græcis Excerptis apud eundem Scaligerum vocatur: quam In Euseb. P. 65. quam in nonnullis etiam, sed minus accuratis & graviorum errorum plenis, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ dicitur. Eiusdem quoque mentionem reperio apud Lucianum, Non tēmer. cred. Calumn. καὶ ΠΤΟΛΕΜΑΙΩ τῷ ΔΙΟΝΥΣΩ Πτικληθέντι, & apud ΠΤΟΛΕΜÆUM cognomento DIONYSUM, ac sub eodem adductum olim in extremum capitis periculum Demetrium Platonicum, ob neglecta Bacchantium solemnia; ut vel inde colligas, quam bene nominis illius mensuram implevit hic Dionysus. Eiusdem etiam meminit Clemens Alexandrinus, sed cujus locus in mendo cubat; In Protreptico. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ δὲ ὁ τέταρτος ΔΙΟΝΥΣΟΣ ἑκαλεῖτο, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικός Διόνυσος καὶ αὐτός. ΠΤΟΛΕΜÆUS autem quartus, vocabatur DIONYSUS, & Mithridates Ponticus ipse quoque Dionysus. Quid audio; Ptolemæum Quartum dictum Dionysum, qui Eusebio in Chronico ac Porphyrio in fragmentis Undecimus, & in alia Græca Scaligeri collectione Duode- Pag. 573. cimus, hinc vulgo penultimus Lagidarum statuitur; quibusdam etiam recentioribus, etsi minus recte, postremus, Cleopatrarum nempe Cæsaris & Antonii Frater, (quod & adferunt Græca quædam Scaligeri Excerpta, In Euseb. P. 65. sed inerudita) cujus Parens revera citatis paullo ante auctoribus traditur. Neque vero alius Dionysus occurrit in serie Lagidarum, & quartus Ptolemæus vulgo Philopator, cujus frequens apud Veteres mentio, & quem

Lib. VII.  
cap. 56.1

quem alias *Gallum* etiam dictum & *Tryphonem* apud Plinium legas & Etymologici Auctorem, nusquam vero, quod sciam, Dionysum. Vel itaque Clementis illud *μνημονικὸν ἀμείψιμα*, quod miror non observasse viros doctos, qui illum notis suis & animadversionibus illustrarunt; vel quod malo de Ægyptio & longe eruditissimo scriptore opinari, corrupti ibi ejus codices, & loco *πέπεσι* vel *ἐνδέκα* aut *δωδέκα* restituendum. Confusa enim vulgo hæc posteriorum Lagidarum historia, dum in constituendo Ptolemæi Lathuri seu Soteris successore dissentiunt Chronologi; quem alii hunc DIONYSUM ejus filium statuunt, alii rursus aut sororem Cleopatram (diversam ab Antonii Cleopatra) aut duos Ptolemæos Alexandros Evergetis Nepotes eidem præmittunt. Nisi placeat forte opinari tuendæ vulgari apud Clementem lectioni, sicut *Gallum*, ita *Dionysum* quoque dici potuisse quartum Ptolemæum: *Gallus* enim dictus juxta Etymologici Auctorem, quod instar Gallorum Matris Deæ, notis seu stigmatibus foliorum hederæ esset compunctus, eos enim in Dionysiacis continuo hederæ coronatos: *Γάλλοι δὲ φιλοπάτωρ Πτολεμαῖοι ἀπὸ τῶν φύλλα κισσῶ κατισίχθαι ὡς οἱ Γάλλοι. αἱ γὰρ Διονυσιακαῖς πλεῖσταῖς κισσῶ ἐσεφάνθητο*. Ab eo itaque Hederæ usu, & simili in Dionysum seu Bacchum studio, DIONYSI quoque, aliorum, quos enumeravimus, Regum exemplo, cognomen mereri potuisset. MITHRIDATEM vero, DIONYSUM quoque dictum, recte observavit Clemens, quod notaverat olim Tullius, *Mithridatem Deum illum, Patrem, Conservatorem Asiae, illum DIONYSUM, BACCHUM, Liberum nominabant*, ac præter Appianum, innuit etiam

In voce  
Γάλλοι.

Orat. pro  
Flacco.

Or. xxxvii.

Lib. i.  
symp. qu. 6.

Quæ-

Quæstionibus Convivalibus. Neque aliter PTOLE-  
 MÆI de quo egimus exemplo, qui non Dionysus so-  
 lum, sed *ὁ ἰσχυρὸς ὁ Διόνυσος*, seu *Junior Bacchus* dictus, ut  
 præter Porphyrium, aliaque Græca Scaligeri Excer-  
 pta, liquet præterea ex Menandro Protectore; ita  
 M. ANTONIUS omni ejusdem Dei cultu adsumpto,  
 hedera, pampino, MINOR DIONYSUS olim nun-  
 cupatus: quem cultum præter <sup>a</sup>Plutarchum & <sup>b</sup>Dio-  
 nem, aliquot nummi adhuc hodie eidem tribuunt, &  
 Augustum vitio ei vertisse accepimus. Immo ut ille  
 Ofiridis seu Bacchi habitu, ita ejusdem Regia conjux  
 Cleopatra, cum stola Ifidis in publicum prodiens, oc-  
 currit apud eundem Plutarchum. Solemnis nempe  
 hæc Regum Asiæ aut Ægypti infania, ut Liberi Patris  
 cultum & nomen adsumerent. Hinc in pompa Ptole-  
 mæi apud Athenæum, Alexandri & Ptolemæi statuæ  
 cum aureis coronis hederaceis prælatæ: Hinc ANTIO-  
 CHVS EPIPHANES hedera revinctus in præclaro  
 nummo Gazæ Medicæ; unde illustratur Hippolytus  
 in libello de Antichristo, ab insignis doctrinæ Gudio  
 nostro primum vulgato, qui hunc Epiphanem obser-  
 vat inter alia Judæis imperasse, *καὶ κισσὸς ἐστὶ φανωδύτης*  
*ἐπιφάνου τοῦ Διονύσου, ἢ hedera coronatos pompam agere Li-*  
*bero Patri.* Hinc caput quoque ANTIOCHI DIO-  
 NYSI, cujus supra meminimus, radiatum simul ac he-  
 dera coronatum in præclaro nummo Gazæ Farnesia-  
 næ, ut Solem nempe & Bacchum eodem simbolo ex-  
 primerent. Conjuncta nempe Solis & Bacchi numi-  
 na, ut vel ex Macrobio liquet, qui Solem & Bacchum  
 eundem probat; quod firmat etiam alicubi Servius,  
*unde eundem Solem, eundem Liberum, eundem Apollinem vo-*  
*cant,* ac insuper Dio Chrystostomus, qui tradit Rho-  
 dios, Solem, Apollinem, & Dionysum seu Bacchum

Ecc eun-

<sup>a</sup> In M. An-  
<sup>ton.</sup>  
<sup>b</sup> Lib.  
 XLVIII.

Lib. v.

Lib. 1. Sa-  
 turn. c. 17.  
 Ad Georg.  
 1.  
 Orat. xxxi.

- Lib. III. eundem reputare; quibus consentanea etiam legas apud Arnobium. Eodem alias Bacchi hederati, ut cum Tertulliano loquar, habitu insignitus etiam occurrit
- Lib. I. ANTIGONUS apud Herodianum, quem egregie iterum illustrat Nummus Medicus hujus Antigoni, primi Asiae Regis inter successores Alexandri, in quo caput ejusdem barbaturum ac hedera revinctum visitur, in averfa autem parte figura nuda navi insidens. Similem hujus Antigoni nummum hic damus è Cimeliario Cl. Seguini.



Eundem morem æmulatum filium ejus DEMETRIUM supra innuimus; sicut M. Antonii exemplo, CAIUM quoque Imperatorem, modo Liberi Patris, modo Herculis, modo Jovis etiam habitum simul cum eorum nominibus sibi vindicasse, tradentem novi Dionem in Excerptis Constantinianis, & quod Philo pluribus etiam commemorat. Eandem etiam vesaniam in ELAGABALO notat Lampridius; *junxit & Tigres LIBERUMQUE se vocans, eodemque habitu, quo Dii pinguntur, quos imitabatur.* DIONYSI itaque totidem seu Bacchi, Caius ac Elagabalus; haud aliter ac Antiochus, Ptolemæus, Mithridates, Antigonus, Antonius modo enumerati, quibus addi potest Perseus postremus Rex Macedonum, hedera itidem redimitus in antiquo marmore apud Urfinum. Ut non mirum videri debeat eos ad exemplum hujus Dei sese libenter composuisse,

Pag. 670.  
Legat. ad  
Caium.

fuisse, cujus florens juvena, insignes triumpho, longæ peregrinationes, vitæ hilaritas, hos illi vel cultores vel æmulos cum Reges tum Augustos conciliarunt. Immo hinc factum, ut sub ejusdem tanquam juvenis & pulchri imagine multi olim fuerint privata religione culti & consecrati. Unde nova illa nupta apud Apuleium defuncto in flore ætatis conjuge, & imaginem defuncti, quam ad habitum DEI LIBERI formaverat, adfixo servitio divinis percolens honoribus, ipso sese solatio cruciabat.

Meta-  
morph. lib.  
VIII.

Immo nec superbis Deorum cum Nominibus tum Cognominibus contenti hi Asiæ aut Ægypti Reges, ni ipsa quoque DEI appellatione (quo nempe Coelitis nihil reliquum facerent) vivi & in terris etiam num agentes fruerentur. Adeo ut impletum videatur in successoribus votum Alexandri, qui ut tradit aureus Orator, Deus esse noluisse post mortem, nisi aliorum Deorum Rex esset. Quo nomine exagitat eisdem præclarus auctor, quod moriendi necessitati obnoxii, Immortalis Dei appellationem inepte sibi vindicarent. Hinc illa ΘΕΟΥ nomenclatio, cognominis loco ab ANΤΙΟΧΟ Seleuci Nicatoris Nepote primum usurpata; ut vesaniam illam arguit adhuc hodie ejusdem Nummus cum inscriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΘΕΟΥ; & alterius ΑΝΤΙΟΧΙ ΝΙΣΕΦΟΡΟΥ. Sic DEMETRIUM NICTOREM ejusdem impietatis reum probant illius numismata, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ, immo alios etiam DEMETRIOS in serie Seleucidarum, juxta præclaros Nummos Peireskianos supra adlegatos, ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΘΕΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ & ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΘΕΟΣ ΦΙΛΟΠΑΤΩΡ ΣΩΤΗΡ. Ut minus novum accidat,

De appella-  
tionibus  
DEI &  
DEI in  
Variis  
Nummis  
Græci ac  
Romanis.  
Dio Chryf.  
Orat. IV.

In Gaza  
Medicæ.

In Cimel.  
ill. Harlæi.

Ecc 2                      eodem

eodem etiam nomine alterum Demetrium Poliorcetem ab Atheniensibus nuncupatum, quod Plutarchus & Athenæus tradunt; ita quidem ut solum eum verum Deum agnoscerent, reliquos autem aut dormire, aut abiisse peregre profiterentur. Unde etiam nonnullam lucem mutuatur Actorum & Josephi locus, ubi Herodes Agrippa DEUS à circumfusa multitudine proclamatur; juxta morem nempe in vicina Syria, aliisque Orientis partibus pridem familiarem. Adeo ut illius exempla ad Mulieres quoque summi fastigii diffusa paulatim fuerint, ut BERENICES, ARSINOES, CLEOPATRAS; quod vix aliunde tamen, quam ex Lapidum Nummorumve monumentis licet hodie colligere. De BERENICE Ptolemæi Lagi Conjuge supra vidimus, eam ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ nomine una cum marito apud Ægyptios consecratam. De eadem insuper, sicut & de ARSINOE illius filia, fidem facit præclarus Nummus cum duobus capitibus junctis in utraque parte, & inscriptione ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ.



Prior nempe nummi facies PTOLEMÆUM & BERENICEM, posterior liberos exhibet eisdemque Conjuges, PTOLEMÆUM PHILADELPHUM & ARSINOEM, sicut indicabam nuper, ut nosti, fori hujus antiquarii regulo Franciseo Gottifredi, ab eodem de illius explicatione consultus, & cujus beneficio primam præclari nummi notitiam debeo. De PHILADELPHO certe & ARSINOE explicandam illam epi-

epigraphen ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, continuo suadebat infans ejusdem Ptolemæi erga sororem amor, quem & adsumpto PHILADELPHI nomine, & nefariis nuptiis, templis præterea, aliisque divinis honoribus professum memineram; tum obvia ejusmodi appellationum apud eosdem Ægyptios exempla. Adeo ut quod sola ductus conjectura monueram, ac ut verissimum continuo arripuit laudatissimus senex, indubitatum postea deprehenderem ex lectione monumenti Adulitani, quod ex vetustissimo codice edidit jam olim Cl. Leo Allatius. In eo enim præclara legitur Ptolemæi Evergetæ, filii hujus Philadelphi, inscriptio, quam præteritis diebus frustra quæsitam, vir optimus ac omnis Romanæ antiquitatis intelligentissimus Benedictus Mellinus noster opportune subministravit. Ita autem se habent prima inscr. verba, ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΣ ΤΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ ΘΕΩΝ ΣΩΤΗΡΩΝ ΑΠΟΓΟΝΟΣ. Et hic quidem versabamur in secunda editione hujus operis quum opportune duo alii testes exceptione majores accesserent. Prior est similis nummus aureus drachmalis à Petro Seguino clarissimo Galliæ antiquario novissime vulgatus, in eleganti sua selectiorum Numismatum congerie, & quem iisdem Ptolemæis eorumque conjugibus imputat. Posterior est idem Nummus itidem aureus, sed majoris ponderis ac uncialis, cujus ectypum è Gaza depromptum viri alti fastigii, sed ingenii ac indolis sublimioris, Cumilli Maximi, eodem curante ac diligenti antiquitatis investigatore Petro Bellorio nostro, ad me opportune admodum transmiffisti.

Ecc 3

Non.



Non commode autem, ut obiter hoc dicam, doctissimus Allatius vertit  $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Lambda \Delta \epsilon \Lambda \phi \Omega \text{N}$  in superiori monumento Adulitano, *Deorum fratrum*, quod ut de Dioscuris recte, ita de Philadelpho & Arsinoë dici Latine non potuit, exemplo appellationis Græcæ  $\alpha \delta \epsilon \lambda \phi \omega \nu$  communis utrique sexui, sed vertendum *Deorum fratris sororisque*. Quamquam non ignorem, Reges Ægypti dici Romanis scriptoribus de regnante utroque conjugē, ut apud Livium, *Legati ab Ptolemaeo & Cleopatra Regibus Ægypti*, & mox de iisdem, *Gratia Regibus acta*. Solemne nempe in Ægypto, ut Reginae tanquam consortes supremi fastigii, in publicis solemnibus ac monumentis una cum maritis compellarentur exprimerenturque. Ita Ptolemæi Philometoris & Sororis etiam ejusdem ac conjugis Cleopatrarum juncta simul nomina in litteris ad Oniam Judæum apud Josephum. Ex his vero adsequimur, non solum Philadelpho & Arsinoë hanc  $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Lambda \Delta \epsilon \Lambda \phi \Omega \text{N}$  appellationem tributam, sed eandem etiam ad Parentis utriusque  $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Sigma \Omega \text{T} \eta \rho \Omega \text{N}$  exemplum, de utroque conjugē fratre & sorore formatam. Immo si Græcum Theocriti Interpretem consulamus, communis etiam illa fuerit Parentibus Soteri & Berenice, superioribus Nummis expressa  $\Theta \epsilon \Omega \text{N} \Lambda \Delta \epsilon \Lambda \phi \Omega \text{N}$  inscriptio. Tradit enim ille, hanc Berenicem Lagi fuisse filiam, ac ut inde licet colligere, conjugis proinde sororem, Lagi itidem, ut  
omni-

Lib. xxxvii.  
cap. 3.

Lib. xlii.  
Antiq. c. 6.

omnibus notum, filii; Βερενίκην λέγει τὴν Λάγην μηδὲ θυγα- Ad Idyll.  
τέραν, γυναικὰ δὲ Πτολεμαίου ἔσωτήρα. An vero diversi <sup>xvii.</sup>  
fuerint hi Lagi utriusque parentes, quod in nuperis <sup>Theocr.</sup>  
Exercitationibus existimat nobilissimus Senex à Gren-  
temefnil, cui observatus etiam hujus Interpretis locus;  
an vero in aliorum de his Berenices natalibus silentio,  
continuo fides huic Græculo sit habenda, non magno-  
pere jam erimus solliciti, & totum hoc eruditi lectoris  
judicio libenter commitemus. Illud certum eam no-  
menclationem ab Apolline ac Diana gemino Numine  
desumptam, juxta morem Ægyptiorum jam nobis Lu-  
ciani & Nummorum fide abunde declaratum; aut si  
mavis à Jove & Junone, quorum auctoritate & exem-  
plo, has Ptolemæi & Arsinoës nuptias defendit in præ-  
claro alias Idyllio Theocritus. Qua ratione nempe  
CAIUM legimus in Dionis Excerptis, quo revera se <sup>Pag. 670.</sup>  
Jovem probaret, cum fororibus suis inprimis rem ha-  
buisse: unde & eandem in averfa nummi parte signari  
curavit, qui obvius adhuc hodie apud antiquarios.  
Neque aliter ac Philadelphi & Arsinoës in superiori-  
bus Nummis, ita Jovis & Junonis juncta nonnunquam  
capita videas in aliis antiquis numismatibus, ac Epi-  
rotarum inprimis, cum apud Goltzium, tum in Gaza  
Palatina & Medicea. Immo Goltzium geminam num-  
mi de quo agimus inscriptionem vidisse, postea ex e-  
jusdem Thesauro deprehendi; sed quam ad Apollin-  
em ac Dianam referre illi placuit. Sic alteram inscri-  
ptionem Ægyptiam observo apud Gruterum, cum <sup>Thef.</sup>  
iisdem vocibus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ, & in ultima lapi- <sup>MLXXIII.</sup>  
pidis parte, ΣΥΝΘΡΟΝΟΙΣ ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ ΘΕΟΙΣ, <sup>7.</sup>  
quæ postrema vulgo de Osiride & Iside Ægyptiis usur-  
pata ad Philadelphum itidem & Arsinoën, sanguine,  
folio, & eadem superiori appellatione junctos, haud  
male.

male quoque referri possent. Hanc vero DEORUM nomenclationem utrique mortuo demum tributam, liceret ex Diodoro colligere, qui alicubi observat, Reges adhuc superstites Deorum quidem honoribus cultos ab Ægyptiis, non tamen sub Dei appellatione, excepto Dario Xerxis patre, cui soli id fuerit concessum;

Lib. 1.

ἡλικαύτης τυχῆν τιμῆς, ὡς δ' ἔπειτ' Ἰδιοῦ τ' Αἰγυπτίων ζῶντα ἰδὲ θεὸν προσεβόησεν μόνον τ' ἄλλων βασιλέων, tantum honoris consequutum, ut etiam vivus ab Ægyptiis DEUS solus ex aliis Regibus vocaretur. Hunc divinum alias Regum apud Ægyptios, seu superstitem seu jam defunctorum cultum, præter Lucianum aut Diodorum, Philo pluribus alicubi exponit, & ad quem respexit Lucanus noster,

Legat. ad  
Caum.

*Summus Alexander Regum, quos Memphis adorat.*

Ipsam vero Arsinoë DEI appellatione cum conjugis insignitam in superioribus Nummis, cultam quoque

Lib. xi.

post mortem nomine VENERIS ZEPHYRITIDIS, ex Callimacho apud Athenæum, Catullo, Hygino, ac Stephano de Urbibus adnotarunt jam viri magni. Et ut juncta hic vides utriusque conjugis capita, in signum mutua necessitudinis & concordia, ita junctas quoque amborum statuas in Odeo Atheniensium

In Atticis.

observat Pausanias; qui alibi ejusdem Arsinoës statuam in Helicone dicatam tradit. Ab eadem vero dictæ aliquot urbes Libyæ & Ægypti ARSINOES, quod observat Stephanus, & ad quas referendi forte plures nummi à magno illo Peireskio collecti, & observati mihi apud illustrem Harlæum, cum inscriptione ΑΡΣΙΝΟΗΤΩΝ. Quamquam & Syriæ aliarumque adhuc Regionum cognomines urbes, apud eundem Stephanum videre liceat; sicut & plures eo nomine Ægypti, Syriæ, Macedonia, aut Cyrenarum Reginas accepimus. Ad alteram certe ARSINOEM spectat  
alius

alius Nummus cum capite velato, gemino cornucopiae & inscriptione ΑΡΣΙΝΟΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ, Lysimachi nempe conjugem & hujus Philadelphi filiam, qualem expressit in imaginibus Ursinus, & nos aureum ac argenteum aliquoties vidimus in illustribus Cimeliariis. Idem tamen hujus Arsinoës cum priori fatum, si fides Memnoni apud Photium, qui tradit eam post Lysimachi nuptias, fratri etiam, Ptolemæo nempe Cerauno nupsisse. Diversa rursus alia ejusdem gentis & fastigii ARSINOË, soror itidem & conjux Ptolemæi Philopatoris, de qua Polybius in Historia, Lib. xv. & in Excerptis Valefianis. At vero alteri adhuc ARSINOË consecratæ Templum erectum narrat Pausanias, Lacenæ nempe, non Ægyptiæ, & forori uxorum Castoris & Pollucis, hoc est totidem rursus ΘΕΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ: Ut fatalem quandam in hoc Arsinoës nomine cum hujusmodi appellatione communionem videas. At vero præter Ægyptias BERENICEM & ARSINOËM, aut etiam CLEOPATRAM Antonii, ΘΕΑΝΣΩΤΗΡΑ dictam in ejusdem Numismate supra jam adlegato, STRATONICA Syra uxor primo Seleuci, dein Soteris Antiochi, ΘΕΑ pari ratione vocatur in Marmoribus Arundellianis. Quæ appellatione alterius Antiochi, Grypi nempe Matri CLEOPATRÆ tribuitur in ejusdem Nummis, ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ ΘΕΑΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ, quorum ectypum hic habes è Gaza Palatina.



Fff

Quod

Quod illustre scilicet monumentum pietatis hujus Antiochi in matrem Cleopatram; ut intelligamus, cur eidem Regi in Nummo præponatur cum *DEÆ* attributo, aut cur idem Antiochus non *GRYP* solum, sed *PHILOMETORIS* etiam cognomine in Græcis Scaligeri Excerptis ad Eusebium vocetur. Cur vero Mater hæc Cleopatra nummo addita cum filii effigie ac titulo *DEÆ*, abunde licet ex Justino colligere; alter cui propter *nasi magnitudinem cognomen GRYP* fuit, *REX à MATRE* hæctenus constituitur, ut nomen Regis penes filium, *VIS autem omnis IMPERII* penes *MATREM* esset: quæ tamen ab eodem veneno postea extincta, quod filio præparaverat. Quod vero ferme exciderat, referendum ad Stratonices paullo ante commemoratæ non maritum sed filium *ANTIOCHUM*, nomenclatio illi tributa in Fœdere Smyrnæorum & Magnetum inter vetustissima Marmora Arundelliana, *ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡ*. At corrigendus, ut obiter hoc dicam, Memnon apud Photium, ubi Seleucus Asiam filio *Αντιόχου* commendasse dicitur; quum non Antigonus tamen, sed Antiochus hujus Antiochi *DEI* parens, Seleuci filius & successor exstiterit: quod ut tralatitium, miror eruditissimum Schottum præteriisse. Nec tamen intra *Ægyptios* & *Syros* eadem se continuit infania, ut non ad vicinos etiam aut hæredes eorum potentiæ Reges transierit; Ita *MITHRIDATES* superstes etiamnum divinis honoribus à civitatibus cultus, & *ΘΕΟΣ* præterea appellatus apud Athenæum legitur; sicut etiam apud Tullium loco jam supra adlegato, *Mithridatem DEUM illum*, ac quod expressit uberius Diosdorus in Excerptis Valesianis, legatos singularum civitatum decretis publicis eum *ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΑ* declarasse. Idem de *PHRAATE* Parthorum Rege obser-

Pag. 371.

Lib.  
XXXIX. C. I.

Lib. V.

Pag. 401.

observat apud Photium Phlegon, *φραγάτης* (non *φραγ-  
της*) ὁ *Φριλληθείς* ΘΕΟΣ, *Phraates cognominatus DEUS*.  
Unde successores eorumdem Perfarum Reges, non  
Fratres solum Solis aut Lunæ, & participes syderum  
dicti, ni manifestiorem adhuc DIVINÆ & Huma-  
næ naturæ communionem indicarent. Liquet id ex E-  
pistola Chosroæ Hormisdæ filii, *Χοσρόης βασιλέως βα-* Theophyl.  
*σιλέων εἰρλωάρχης τοῖς ἀνθρώποις σωτήριον, ἐν ΘΕΟΙΣ μὲν* Simocet.  
*ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἀρχὴς καὶ αἰώνιον, ἐν δὲ θεοῖς ἀνθρώποις* lib. iv.  
*ΘΕΟΣ Ἰσιφάνης*; *Chosroës Rex Regum Pacificus, Ho-*  
*minibus salutaris, inter DEOS quidem HOMO bonus &*  
*aternus, inter DEOS autem HOMINES, DEUS*  
*presentissimus. Agnoscis impiam ad unci servatoris*  
*ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΥ, & sacra Christianorum mysteria*  
*adlusionem. Hinc de Perfarum Rege apud Heliodo-* Lib. v.  
*rum, ΘΕΩ βασιλεῖ τι μεγίστω, DEO Regique maximo.*  
Immo Athenienses jam olim & Græci reliqui, præter  
Antigonum ac Demetrium supra memoratos, T. FLA-  
MINIUM ob libertatem redditam, non ΣΩΤΗΡΑ  
solum sed ΘΕΟΝ etiam declararunt. Id certe ex præ-  
clara ejusdem Gemma eruit vir doctus ad Ursini Ima-  
gines. Hinc ad Patres Conscriptos translata quidem à  
Prusia Rege appellatio, quam supra memoravi, ΘΕΩΝ  
ΣΩΤΗΡΩΝ; sed & Nummi passim in Græciæ Asia-  
que civitatibus percussi, eum inscriptione, quam iidem  
adhuc hodie exhibent, ΘΕΟΝ ΣΤΗΝΚΛΗΤΟΝ, seu  
DEUM SENATUM. Quo referri possunt alii num-  
mi earundem urbium, in quibus ut postea Cæsarium  
vultus, ita tum libera adhuc Republica signatus vulgo  
amplissimus ordo sub laureati capitis effigie, & cum in-  
scriptione ΙΕΡΑ ΣΤΗΝΚΛΗΤΟΣ, seu *Sacer Senatus*. De  
quo more senatum effingendi audiendus Dio, *Τετα- Lib. lxxviii.*  
*να ὁ ὄναρ ἐγερόνδ, πρὸν αὐτάρχῃσιν τιόνει θε, ἐδὸκ ἀνδρα*  
Fff 2 *πρὸς εὐ-*

πρὸς τὴν ἐν ἱματίῳ καὶ ἐδῆν περιπορεῖσθαι ἐπὶ τῇ ΣΤΕΦΑΝΩ  
 ΝΩ ἐσολισμῶν οἰά περ καὶ τῶ ΓΕΡΟΥΣΙΑΝ γράφουσι.  
*Traiano autem prius quam imperium adipisceretur, visum  
 est in somnis, virum jam grandem natu, tunica togaque pra-  
 texta & CORONA insuper ornatum, qualis pingitur SE-  
 NATUS. Sed en ejus effigiem, qualis vulgò occurrit  
 in Græcis ac sequentibus Smyrnæorum nummis, cum  
 inscriptione ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟC seu sacer senatus,  
 in priori facie utriusque numismatis.*



Neque licet hic præterire alium eorundem Smyrnæo-  
 rum Nummum, observatum mihi in Regia Gallorum  
 Gaza, in quo capita occurrunt Senatus & Liviæ cum  
 inscriptione ΣΕΒΑΣΤΟΥ seu *Augusti Senatus*, nempe  
 ΣΕΒΑΣΤΗ ΣΥΝΚΛΗΤΟC ΖΜΥΡΝΑΙΩΝ ΙΕΡΟ-  
 ΝΥΜΟC; in averfa autem parte Templum itidem &  
 inscript. ΣΕΒΑΣΤΟC ΤΙΒΕΡΙΟC ΕΠΙ ΠΕΤΡΟ-  
 ΝΙΟΥ. Qui præclarus Nummus Smyrnæorum cum  
 Liviæ, Tiberii ac Senatus mentione, ac Templi præ-  
 terea effigie, præclare certe illustrat, quæ apud Anna-  
 lium scriptorem leguntur de certamine civitatum Asiæ  
 in statuendo Templo *Tiberio, Matrique ejus ac Senatui*,  
 & prælatis tandem, quod alibi indicat, Smyrnæis:  
 quam proinde victoriam & Templi dedicationem hoc  
 Nummo posterorum memoriæ prodidere. Unde in-  
 super elucescit, & ipso facto probatur Tiberii modera-  
 tio, qua de admisso ejusmodi Templo, decreto ab ur-  
 bibus Asiæ; in hunc modum alibi loquebatur: *Placitum*  
*jam*

Tacit. An-  
 nal. IV. c. 15.  
 Cap. 56.

*jam exemplum (Augusti scil.) promptius secutus sum, quia* Annal. 17. cap. 37.  
*cultui meo veneratio SENATUS adjugebatur.* Eadem  
 autem AUGUSTI, (qualis in Nummo illo Smyrnæo-  
 rum Senatui tribuitur) quæ SACRI appellatio, &  
 vel ideo haud male amplissimo ordini conveniens,  
 quod Senatus, ut notum, haberi alibi non potuit, nisi in  
 Templo & loco per Augures consecrato. Quamquam  
 veram causam tam honorificæ appellationis, vel DEI,  
 vel SACRI, vel AUGUSTI etiam SENATUS,  
 passim à Græcis aut Asiaticis nuncupati, & signati et-  
 iam publicis eorum monumentis eruere liceat ex Po-  
 lybio; qui tradit Senatum Romanum in præcipua ve- Lib. viii.  
 neratione fuisse apud Græcos & Reges Barbaros, quod  
 solo ejus nutu res Romanas regi existimarent, sicut in-  
 nuit etiam alicubi Aristides, ita ut mere Aristocrati- Orat. de Roma.  
 cam judicarent formam Reipub. Romanæ. Unde Na-  
 bis Tyrannus Flaminium compellans apud Livium, & Lib. xxxiv. cap. 31.  
 loquens de Lycurgo; *nostr legumlator non in paucorum*  
*manu Rempubl. esse voluit, quem vos Senatum appellatis.*  
 Hinc idem Polybius alibi in Excerptis, refert omnes Pag. 818.  
 Asiæ populos Romam Legatos misisse, cum spes suas  
 omnes in senatu haberent sitas; hoc est, juxta Tul-  
 lium, *Regum, populorum, nationum portus erat ac refugium* Lib. ii. de Offic.  
*Senatus.* Opinio autem illa & fiducia inde profecta,  
 quod penes Senatum jus viderent mittendarum lega-  
 tionum; de reditibus præterea, aliisque impensis sta-  
 tuendi, ut innuit eodem loco supra adlegato gravissi-  
 mus auctor Polybius. Quibus liceat adjungere hæc O-  
 ratoris verba de Deiotaro. *Is Rex, quem Senatus hoc no-  
 mine sepe honorificentissimis decretis appellavisset, qui que il-  
 lum ORDINEM ab adolescentia gravissimum SAN-  
 CTISSIMUMQUE duxisset.* Unde factum jam adse-  
 quimur, cur DEUS vel SACER SENATUS ab ob-

noxiiis Regibus dictus, sicut à civitatibus ante, ac etiam aliquamdiu post dominationem Cæsarum, in earundem Nummis signatur, qua ratione & DEOS vocat Senatores, ævo adhuc suo Claudianus,

In vi. Conf. *En quales memini turba verenda DEOS;*

Honor. & SACER ORDO etiam appellatus à Theodorico Var. lib. iv. apud Cassiodorum, *constat eum de se præsumere, qui & SACRI ORDINIS cupit fastigia prævenire;* & SACER SENATUS itidem ut in superioribus Nummis, apud Juvenalem,

Satira xi. *Conjugium queras, vel SACRI in parte SENATUS Esse velis.*

quomodo & *sanctum Senatum* Carthaginensium dixit divinus Maro,

*Jura Magistratusque legunt, sanctumque Senatum.*

Hinc & Apologeticum Justini, inscriptum Imperatori *ἡ ἱερατεὶ ἐν κλητῶν, sacroque Senatui, totique populo Romanorum.* Unde factum, ut Senatus sui exemplo, & juxta Judæorum Metropolim, ROMA ipsa *sacra & sacratissima* passim dicta fuerit, quod illi & novæ dein Romæ Byzantio ut peculiare adtributum, Cæsarium Constitutiones passim largiuntur. Immo contigit, ut eadem juxta amplissimum Ordinem, divino etiam nomine & cultu fuerit adfecta, unde ΘΕΑ ΡΩΜΗ non semel in priscis nummis occurrit appellata, sicuti à Poëta TERRARUM DEA *gentiumque ROMA:* scilicet postquam juxta Manilium,

Lib. i v. *Italia in summa, quam rerum maxima ROMA Imposuit terris, COELOQUE adjungitur ipsa.*

Præclarus præ Nummis aliis cum hac appellatione, aut unus æreus Christinæ Augustæ, in quo caput muliebre cum inscriptione ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ ΚΑΛΗΝ; aut alter Mediceus, in quo caput turratum cinctum diadema,

mate, ΘΕΑΝ ΡΩΜΗΝ, in averſa vero parte, caput laureatum itidem & regium præterea vinculum, ΘΕΟΝ CΤΝΚΑΗΤΟΝ. Quo referendum mihi videtur illud nomen *blaſphemia*, quod ſeptem capitibus inſcriptum geſtaſſe legitur beſtia aut mulier in ſacro Revelationum libro; & quod alias Hieronymus ac Proſper ad *Urbis Æternæ* appellationem retulerunt, Romæ cum alibi, tum in ejuſdem Nummiſ itidem familiarem. At cum vix ante Antoninorum tempora eadem occurrat in monumentis antiquis, quorum ævo demum templum URBI ÆTERNÆ erectum accepimus; longe utique probabilius, immo extra dubium meo iudicio poſitum exiſtimarem, ad illud DEÆ nomen reſpexiſſe ſacrum ſcriptorem, ROMÆ pridem & potiſſimum à Græcis Aſiæ urbibus paſſim additum; ut vel clariffime arguunt venerandæ iſtæ Nummorum reliquiæ. Hinc Ara etiam Romæ dicata occurrit in priſcis Elogiis, & Sacerdotum *Dea Romæ & Auguſti* in iuſdem mentio, (ut jam ſupra vidimus) ἱερέως ΘΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ἡ Σεβαστῆ Σω-  
τήρι. Ut non miram proinde cur Claudiano ſæpe ut Dea invocetur, *ô Numen amicum*, aut *diva potens*, alibi,

*O Dea, nec legum ſas eſt occurrere matri.*

aut cur *tonare* illa eidem dicatur, quod jam ante innui. Hinc & Senatui ac Romæ ut DEO & DEÆ Tempa jam olim ab Urbibus Aſiæ decreta, ut vulgo notum; ac Senatui quidem etiam ſub Cæſarum dominatione, recenti adhuc ſcilicet nec dum obliterated illius ordinis, cui adſueverant, veneratione, ut paulo ante è Tacito vidimus. De Templo vero Romæ ſimul & Auguſto decreto, obvia res, cum aliunde, tum ex vulgari Nummo cum Templi effigie & inſcr. ROM. & AUG. ſicut alias de Urbis Templo Claudianus,

*Conveniunt ad teclā Deæ.*

Apoc. XIII.  
1. & XVII. 3.

Theſ. Grut.  
C V. 9.

In VI.  
Conf. Ho-  
nor.

Th. Conf.  
Sul. I. I.

Qui

Qui honos pridem huic Deæ Gentium habitus à civitatibus Asiaticis, ac primum omnium à Smyrnæis, ut eo nomine se jactant apud Tacitum; *seque primos TEMPLUM URBIS ROMÆ statuisse M. Porcio Consule &c. stante adhuc Punica urbe.* Neque mirum proinde aut novum, eundem honorem quondam aut SENATUI, aut URBİ tributum hominum non solum sed Deorum etiam genitrici juxta Rutilium, ab iisdem populis exhibitum quoque CÆSARIBUS rerum dominis, iisque vivis etiam, nec dum DIVIS. Hinc non pauci Asiaticarum civitatum & Coloniarum nummi, cum ΘΕΟΤ & ΔΕΙ appellatione, in honorem AUGUSTI, LIVIÆ, aliorumque percussi: juxta Appianum nempe, qui tradit viventem adhuc Augustum ab Urbis Diis fuisse adnumeratum. Quod firmat etiam Victor Schotti, & Horatius de eodem,

— *præsenti tibi maturos largimur honores,*

*Jurandaque tuas per nomen ponimus aras;*

& quibus adstipulantem vide Servium ad illud Poëtæ; *Namque erit ille mihi semper Deus.* Ubi notanda eruditi Grammatici glossa: *Id est & post mortem & dum vivit.* Alii Imperatores post mortem in numerum referuntur Deorum; Augustus Templi vivus meruit; quod & in eodem prudentes arguisse monet Annalium scriptor. Inter plures autem id genus Nummos Græcarum civitatum, qui ΔΕΙ appellationem Augusto tribuunt, unus occurrit mihi nuper Amphipolitarum Macedonum, inter collectos olim à doctissimo Sirmondo nummos, cum inscr. ΘΕΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΣΕΒΑΣΤΟΣ, in averſa vero parte Europa tauro insidens, & inscr. ΑΜΦΙΠΟΛΙΤ. Hanc tamen ΔΕΙ vel ΔΟΜΙΝΙ appellationem sibi tribui præſenti non est passus, ut Philo de eodem refert. Certe nummus Tarraconensium in Hispania,

Annal. iv.  
56.

Lib. v. Bell.  
Civil.

In Collegio  
Claramontano.

In Flaccum.

nia, post mortem ejus signatus cum inscr. DEO AUGUSTO; quam renovavit itidem Gallienus, cujus aureum nummum singularis raritatis notavi in Cimeliar-  
 chio Regio Parisiensi, cum capite Augusti laureato, & inscr. DEO AUGUSTO; in anteriori vero parte cum Gallieni ipsius effigie, ac inscript. GALLIENUS AUG. At vero eandem appellationem inter ejus successores, sed Augusti nominis & fastigii dehonestamenta, CAIUM ac DOMITIANUM impie videmus ambivisse. De CAIO etiam si non adessent, præter domesticos testes, ejusdem Philonis ac Josephi testimonia; quorum iste eundem Templis & Altaribus per totum orbem, excepta Judæa, cultum docet; vel fidem faceret sequens Nummus ab Iliensibus percussus, olim Lomeniani nunc Regii Gallorum Musci, & cui similem habet Gaza Christianæ Regina; in quo hinc Caius & Augustus cum inscr. ΓΑΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ ΘΕΟΣ ΑΤΤΟΚΡΑΤΩΡ ΣΕΒΑΣΤΟΙ, seu Caius Deus Caesar Imperator Augusti; illinc vero Romæ & Senatus capita, ac Pallas erecta cum hasta & ægide, ac inscript. ΘΕΑ ΡΩΜΗ ΙΕΡΑ ΣΥΝΚΛΗΤΟΣ ΙΑ. h. c. Dea Romana sacer Senatus, Iliensium.

Origin:  
 lib. xviii.  
 cap. 10.



Vides ut superiora simul illustret, quæ de Romæ divinitate diximus ac veneratione Senatus, apud urbes Asiaticas, etiam sub priorum Cæsarum imperio. Similem DOMITIANI vesaniam arguit adhuc hodie ejus

Ggg num-

nummus, in quo stans Imperator, ante figuræ ingenua lapsæ cum adorantes conspiciuntur. Equidem Cæsarem illum DEI nomine, non à Statio jam forte aut Martiali, sed ab universis Græcis appellatum, præ aliis Orat. XLV. docet simul & sugillat Dio Chryostomus. At vero inusitata & singularis quædam nominis hujus inscriptio, quæ AURELIANO tribuitur, in nummo æreo, inspecto mihi in urbe Gallia principe apud illustrem Sevium, nempe DEO ET DOMINO NATO AURELIANO AUG. Nummi ipsius *auspiciis* extra omne dubium posita apud præclaros Gallia antiquarios; & mihi quoque, si me principibus Achivis inferere liceat, talis omnino visa. Sed en rarissimi & unici nummi ectypum, quod petenti lubenter indulsit Vir, qui non solum *floret ære vetusto*, sed & Regii ærarii inter alios cura, & fide sæpe in arduis probata.



Dio. lor.  
lib. v.

Non ergo adscititius, aut post mortem demum factitius iste DEUS, instar eorum, quos exagitat non semel Momus apud Lucianum: quamquam nec Cretenfis esset, qui juxta Diodorum plerosque Deos apud se natos prædicabant. Alias idem etiam DEI nomen, CARUM Augustum gestasse, non auctor solum Calpurnius, sed ejusdem Nummi inscripti, DEO ET DOMINO CARO AUG. similis aurei effigiem, deprompti è Cimeliarchio illustrissimi Colberti, habes hic beneficio omni laudis genere ornatissimi Carcavi; cujus fidei ac industriae & Mæcenatis simul sui, & augusti insuper Regis vere Regia & incomparabilis Num-



Perperam autem vir incomparabilis, ad Carum defun-  
ctum jam & consecratum similes nummos refert, quum  
defint tamen ibi solita consecrationis vel nomina vel  
symbola. Equidem præter rationes alias, & coarta-  
neos auctores, qui docent Carum adhuc superstitem  
id nomen adfectasse, ut jam olim ad Juliani Cæsares  
monui, DIVI non DEI nomen consecratis olim  
Augustis perpetua quadam observatione tributum  
constat in Romanis id genus monumentis; ut præter  
Auctores, vulgo etiam è Nummis notum. Immo hinc  
ipsius CARI, mortui tum & consecrati, superstites  
adhuc Nummi, cum DIVI elogio & Aquila aliisque  
consecrationis notis, ac inscr. DIVO CARO PER-  
SICO, aut DIVO CARO PARTHICO; ut qui nempe  
vividus adhuc DEUS, sed privata magis ambitione  
dictus sit, post mortem demum publica auctoritate  
DIVUS vocaretur. Græca enim fuit ΘΕΟΥ, ut no-  
tum, seu in Deos post mortem relati Imperatoris, non  
vero Romana appellatio; quamquam vel à Coloniis,  
vel à Gallieno, eandem defuncto quoque Augusto tri-  
butam supra notavimus. Sed de Consecratorum no-  
minibus aut symbolis agetur alibi, & peculiari, si Deus  
annuat, opere, quod adfectum habemus de Consecra-  
tione veterum tam Gentilium quam Christianorum.  
Hic enim spectamus non defunctos, sed superstites di-  
vinis nominibus adfectos in antiquis id genus monu-  
mentis.

Ggg 2

mentis.

Animadv.  
ad Euseb.  
pag. 242.

mentis. Inde vero profectus paullatim mos ille in pri-  
mis sequioris ævi haud ignotus, ut *Numinis*, *Eternitatis*  
ac *Perennitatis*, aut similibus vocibus compellarentur  
Romanorum Cæsares; ac eorum Edicta, *Immortalis*  
*Lex*, *Oraculum*, *Cæleste Judicium*, *Sacra littera*, *sacra re-*  
*sponsa*, *divinum arbitrium*, apud Symmachum aliosque  
passim efferantur; sicut & *sacras eorum aures*, videre a-  
pud eundem licet. Unde jam olim Martialis, cui &  
*sacra Cæsaris aure frui* alicubi dicitur,

Lib. VII.  
Ep. 99.

*Numen habet Cæsar, sacra est vis, sacra potestas.*

De Cognomine M A G N I in variis Nummis.

Minus vesana hic forte aut importuna M A G N I appellatio, à Provinciarum aut rerum gestarum amplitudine desumpta, nec Alexandro solum, sed ejusdem Successoribus nonnunquam concessa. A N T I O C H O certe, celebri non tam ampliata, quam imminuta à Romanis magnitudine, M A G N I tamen appellationem jam olim adhæsisse, si non aliunde, utique ex ejusdem nummis constaret, in scriptis A N T I O X O Υ Μ Ε Γ Α Λ Ο Υ Β Α Σ Ι Λ Ε Ω Σ. Eadem quoque in alterius A N T I O C H I Ε Ρ Ι Π Η Α Ν Ι Σ nummo occurrit à Commagenis percussio, Β Α Σ Ι Λ Ε Υ Σ Μ Ε Γ Α Λ Ο Σ Α Ν Τ Ι Ο Χ Ο Υ Ε Π Ι Φ Α Ν Η Σ Κ Ο Μ Μ Α Γ Η Ν Ω Ν. Ptolemæum Lagi, alias Soterem, Magnum etiam vocat Justinus; ita tamen ut cognomentum illud continuo gestasse, inde argui non possit, quod nec Nummi, Lapides, vel antiqui Auctores docent. Ptolemæo tamen ejusdem Nepoti eam tribuit Monumentum Adulitanum supra adlatum, Β Α Σ Ι Λ Ε Υ Σ Μ Ε Γ Α Λ Ο Σ Π Τ Ο Λ Ε Μ Α Τ Ο Σ. Quam eandem quoque appellationem patri ejus Philadelpho largitur Demetrius Phalereus apud Josephum, in fronte litterarum, quas ad eum scribit, ut Ptolemæis familiarem redditam agnoscas. Transit vero illa frequentius ad Arsacidam, quam ab antiquis Per-

In Gaza  
Christinæ  
Reginæ.

Lib. XVII.  
cap. 2.

Lib. I I.  
Origin.  
cap. 2.

farum.